

УДК 37.064.3:378

DOI [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2023-1\(355\)-180-186](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2023-1(355)-180-186)

Молдованов Артур Вікторович,

аспірант кафедри соціальної педагогіки

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,

м. Полтава, Україна.

tenderlife007@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-4629-9576>

ДЕФІНІЦІЙНИЙ АНАЛІЗ ФЕНОМЕНУ «ФАСИЛІТАЦІЯ»

Євроінтеграційний вектор розвитку сучасного суспільства, набуття Україною статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу, а також виклики, пов'язані із соціально-політичною та економічною ситуацією в нашій країні, що детермінована повномасштабною війною і введенням військового стану, об'єктивно змінюють акценти сучасної вищої освіти. При цьому особливої ваги набуває професійна підготовка соціальних працівників, оскільки саме фахівці цього напрямку можуть забезпечити людині можливий за таких умов соціально-психологічний комфорт, коли пріоритетними стають мотиви афіліації, що стимулюють потребу в соціальному порівнянні, редукцію тривоги, отримання інформації, тобто гостру необхідність перебувати з іншими людьми, які опинилися у схожих умовах. Відтак у сучасній ситуації надто важливою стає реалізація професійних фасилітаційних функцій соціального працівника в напрямі супроводу процесів адаптації та реабілітації населення України різного віку в умовах його масової міграції як територією нашої країни, так і за кордон. Отже, виникає об'єктивна необхідність формування фасилітаційної компетентності майбутнього соціального працівника у процесі фахової підготовки. Проте у представленій статті розглядається лише аспект зазначеної глобальної проблеми, пов'язаний з аналізом базового феномену дослідження, яким є поняття «фасилітація». Доцільність цього дослідницького кроку зумовлена усталеним положенням наукової методології, згідно з яким важливим показником наукової і практичної зрілості певного наукового дослідження є наявність та обґрунтованість його поняттєво-категоріального апарату.

Сучасний науковий дискурс представлений дослідженнями різних аспектів проблеми фасилітації, зокрема: реалізація фасилітативного підходу до освіти (Г. Ващенко, О. Димова, М. Казанжи, О. Левченко, С. Ромашина, О. Шахматова); концептуалізація феномену фасилітації (М. Бердяєв, М. Бахтін, Г. Сковорода); дослідження соціальної фасилітації (Л. Тимоніна, В. Фрейнберг); аналіз педагогічної фасилітації (І. Авідєєва, О. Галіціан, О. Димова, Р. Диму-хаметов, І. Жижина); розгляд фасилітативної позиції (О. Фісун), фасилітаційного спілкування (О. Врубльовська, В. Суміна), фасилітаційної взаємодії (І. Прокопенко, Р. Шаповал). Проблему фасилітаційної компетентності майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей досліджено в дисертації О. Фокши. Фасилітаційну компетентність у форматі сучасного менеджменту освіти розглянуто в дослідженні Т. Сорочан.

Метою статті є здійснення дефініційного аналізу поняття «фасилітація» та виокремлення його суттєвих ознак.

Варто уточнити, що поняття «дефініція» пов'язане з англійським *definition* (у перекладі – «встановлення меж», «визначення»). Академічний «Словник української мови» містить таке трактування дефініції: «стисле логічне визначення, яке містить у собі найістотніші ознаки визначуваного поняття» (Білодід, 1971, с. 259). Відтак дефініційний аналіз є методом дослі-

дження, що спрямований на розкриття змісту певного поняття на засаді виокремлення його істотних ознак, які мають бути достатніми для визначення його властивостей, що відмежовують це поняття від інших суміжних.

Етимологія поняття «фасилітація» пов'язана з давнім латинським словом *facilis*, що в перекладі на українську мову означає «легкий, зручний», та з англійським *facilitate*, що в перекладі означає «полегшувати, просувати». Проте О. Галіцан додає, що дієслово *facilitate* набуло значення «сприяти», а згодом – «допомагати» та «підтримувати» (Галіцан, 2010).

У дослідженні О. Фісун подається інформація, що вперше цей феномен було використано французьким науковцем Ш. Фере наприкінці XIX ст. (Фісун, 2010), а науково підтверджено в дослідженнях американського психолога Н. Триплетта в тезі, що присутність інших людей забезпечує підвищення продуктивності й індивідуальної діяльності людини (Копець, 2010).

У науковий обіг педагогіки феномен фасилітації ввів американський психотерапевт і педагог К. Роджерс. Він тлумачив фасилітацію в контексті клієнтоорієнтованої психотерапії та центрованого на учня стилю викладання, а саме визначав її як тип навчання, за якого педагог-фасилітатор, займаючи партнерську позицію, сприяє розвитку учня й може сам навчитися жити (Роджерс & Фрейберг, 2002).

Наукові дослідження феномену «фасилітація» містять широкий варіатив його дефініцій. До того ж фасилітація набула статусу міждисциплінарного поняття, оскільки досліджується в різних галузях педагогіки (андрагогіці, акмеології, соціальній педагогіці та соціальній роботі), а також у психології, соціології тощо.

Варто підкреслити, що її ґрунтовне міждисциплінарне трактування представлено в новій «Енциклопедії освіти», де фасилітація визначається як «стиль педагогічного спілкування, який передбачає полегшення взаємодії під час спільної діяльності; ненав'язлива допомога групі чи окремій людині в пошуку способів виявлення й розв'язання проблеми; налагодження комунікативної взаємодії між суб'єктами діяльності» (Кремень та ін., 2021, с. 1052).

Багатоаспектне тлумачення фасилітації репрезентоване в дисертації О. Фокши. Авторка вважає, що це взаємовплив людей, зумовлений соціальними контактами, що підвищує їх активність, сприяє активізації психічних процесів, поліпшенню самопочуття; специфічний вид спілкування, який передбачає полегшення взаємодії учасників освітнього процесу; спосіб допомоги групі в пошуку шляхів виявлення та розв'язання проблем (Фокша, 2019, с. 14).

Більш вузьким щодо тлумачення фасилітації є підхід Д. Рябець, яка визначає фасилітацію суголосно її цільовим аспектам як процес стимулювання розвитку свідомості людей, їх незалежності, свободи вибору, зміни ефективності діяльності її суб'єктів (Рябець, 2022).

У дослідженні М. Швардак спостерігаємо підхід до визначення фасилітації в контексті інтегративної професійно-особистісної якості, а саме як складного, динамічного особистісно-професійного новоутворення педагога, яке визначає діяльність, націлену на створення гуманістичних діалогічних відносин із дітьми, підтримку особистісного зростання учня (студента), його саморозвиток і самореалізацію, піднесення його навчального та творчого потенціалу (Швардак, 2015, с. 177).

К. Роджерс пов'язує сутність фасилітації з трьома установками вчителя-фасилітатора, зокрема: 1) «істинність», «відкритість», «щирість», «конгруентність», що передбачають наявність у педагога відкритості власним думкам і переживанням та здатність чесно, щиро, відкрито транслювати їх учням; 2) «прийняття» й «довіра», що проявляються через особистісне сприйняття та прийняття кожного учня як унікальної особистості, віру, упевненість у наявності в нього високих індивідуальних можливостей, прояв довіри до дитини; 3) «емпатійне розуміння», коли педагог розуміє внутрішній світ своїх вихованців, усвідомлює глибинні мотиви їх поведінки в контексті внутрішньої позиції учня (Rogers, 1967).

Цікавою є позиція О. Микитюк, яка у визначенні фасилітації акцентує на фасилітаційних уміннях, що у процесі тренінгової роботи сприяють створенню фасилітативного середовища. При цьому вона виокремлює такі вміння: 1) здатність учителя уважно слухати, спостерігати та запам'ятовувати як перебіг подій, так і стиль поведінки здобувачів освіти; 2) майстерність налагоджувати просту й плідну комунікацію між членами навчальної групи; 3) аналізувати та коригувати дії учнів; 4) діагностувати й заохочувати ефективну (коригувати неефективну) поведінку; 5) сприяти створенню моделі адекватної поведінки; 6) знаходити й активізувати конструктивні моделі поведінки під час внутрішньогрупової взаємодії; 7) активізувати такі моделі в міжгруповій роботі; 8) викликати довіру учнів; 9) бути терплячим, справедливим, займати нейтральну позицію під час оцінювання роботи та забезпечувати успішну групову комунікацію (Микитюк, 2013, с. 88).

О. Фісун вважає фасилітацією взаємодію педагога та школяра, що реалізується на основі прояву учасниками гуманізму, толерантності й полісуб'єктності та дає змогу встановити зв'язок між гуманістичними ідеалами української і зарубіжної педагогіки та сучасними освітніми доробками, забезпечує пошук нових засобів і способів гуманізації педагогічної взаємодії (Фісун, 2010, с. 137).

Як стверджує С. Березка, фасилітація є процесом підвищення продуктивності діяльності суб'єкта через актуалізацію його свідомості; це група особистісних умінь, якостей чи інструментів, що забезпечують ефективність організації групової діяльності (Березка, 2019).

На думку Г. Волошко, фасилітація – це умова ефективного навчання або виховання та розвитку суб'єктів педагогічного процесу шляхом певного стилю спілкування і відкритої позиції педагога (Волошко, 2016).

Т. Гура презентує тривекторний підхід до розуміння поняття «фасилітація» та визначає її в такий спосіб: 1) як допомогу людини (людей) як нейтральної сторони, завдання якої полягає в полегшенні взаємодії всередині групи; 2) як недирективний стиль управління, який відрізняється від простого управління тим, що являє собою спосіб самоорганізації керованої системи, коли кожний суб'єкт має виконувати функції керівника, зокрема й неформального лідера групи; 3) як процес полегшення, оптимізації та підвищення продуктивності діяльності особистості або групи внаслідок уявної чи реальної присутності іншої людини або групи людей (Гура, 2014, с. 36, 37).

Ґрунтовною є позиція В. Курила та О. Караман, які зосередили увагу на інструментальних аспектах фасилітації, зокрема розглянули її як метод формування сприятливого соціально-психологічного клімату й партнерства в закладі вищої освіти. У цьому контексті суттєвим є умови-від науковців щодо того, що фасилітація «передбачає діалог, розвиток світогляду, формування навичок критичного мислення, подолання конфліктних ситуацій мирним шляхом (медіація), вирішення проблем, пов'язаних із професійним вигоранням, розвиток толерантних, екологічних відносин» (Курило & Караман, 2022, с. 63). Водночас В. Курило та О. Караман розглянули фасилітацію як системне явище у форматі «такої організації освітнього процесу, за якої стає можливим колективне розв'язання проблемних ситуацій у групі, коли кожний учасник освітнього процесу бере участь у прийнятті рішення на основі ефективної комунікації, діалогу, уміння донести свою думку, вислухати й почути думку іншого, пояснення й досягнення поставлених освітніх цілей тощо» (Курило & Караман, 2022, с. 64).

Відтак здійснений дефініційний аналіз феномену «фасилітація» дає змогу зробити висновок, що його визначення є варіативними та різнобічними. Проте маємо констатувати, що науковці здебільшого не заперечують підходи один одного, а доповнюють їх, зосереджуючись на різних аспектах поняття «фасилітація».

Важливим результатом здійсненого дефініційного аналізу є виокремлення суттєвих ознак і властивостей феномену фасилітації, з-поміж яких ключовими є такі: 1) центрованість на розвитку особистості; 2) «істинність», «відкритість», «щирість», «конгруентність» у ставленні до

учня, його «прийняття» й «довіра», «емпатійне розуміння» (К. Роджерс); 3) полегшення взаємодії під час спільної діяльності; 4) ненав'язлива допомога групі або окремій людині (В. Кремень та співавтори); 5) взаємовплив, спрямований на активізацію психічних процесів, поліпшення самопочуття (О. Фокша); 6) стимулювання розвитку свідомості людей, їх незалежності, свободи вибору (Д. Рябець); 7) націленість на створення гуманістичних діалогічних відносин із дітьми, спрямованих на підтримку особистісного зростання учня (М. Швардак); 8) розвиненість фасилітаційних умінь, що сприяють створенню фасилітативного середовища (О. Микитюк); 9) взаємодія, що реалізується на основі гуманізму, толерантності й полісуб'єктності (О. Фісун); 10) орієнтованість на підвищення продуктивності діяльності суб'єкта через актуалізацію його свідомості; 11) забезпечення ефективності організації групової діяльності (С. Березка); 12) відкритість позиції педагога (Г. Волошко); 13) полегшення взаємодії всередині групи, недирективний стиль управління, що базується на самоорганізації керованої системи (Т. Гура); 14) орієнтація освітнього процесу на формування сприятливого соціально-психологічного клімату та партнерства в закладі вищої освіти (В. Курило, О. Караман).

Таким чином, дефініційний аналіз поняття «фасилітація» показав, що досліджуваний феномен є багатоаспектним і багаторівневим та тлумачиться нами в таких площинах: а) глобальна цінність, тенденція сучасної освіти, що відбиває її людиноцентрований вимір; б) гуманістичний стиль спілкування, взаємодії, стосунків, що ґрунтується на ширості, довірі, емпатії; в) ресурс формування сприятливого соціально-психологічного клімату та партнерства в закладах вищої освіти; г) професійно-особистісне утворення, що містить установки на активізацію психічних процесів, покращення емоційного стану; ґ) уміння, що уможливають фасилітативне середовище утворення.

Подальшого студювання потребує аспект проблеми, пов'язаний із диференційованим розглядом соціальної та педагогічної фасилітації, а також з'ясуванням спільного й відмінного між ними.

Список використаної літератури

1. Словник української мови : в 11 т. / за ред. І. Білодіда. Київ : Наукова думка, 1971. Т. 2. 550 с.
2. Галіцан О. Формування педагогічної фасилітації майбутніх учителів у процесі навчання у вищому навчальному закладі : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Одеса, 2010. 21 с.
3. Фісун О. Педагогічна фасилітація як багатозначний феномен. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*. 2010. Вип. 34. С. 133–139.
4. Копець Л. Класичні експерименти в психології : навчальний посібник. Київ : Видавничий дім «Киево-Могилянська академія», 2010. 283 с.
5. Роджерс К., Фрейберг Дж. Свобода учитися. Пер. с англ. 2-е изд. Москва : Смысл, 2002. 527 с.
6. Енциклопедія освіти / В. Кремень (гол. ред.) та ін. 2-ге вид, доп. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 1144 с.
7. Фокша О. Педагогічні умови формування фасилітаційної компетентності майбутніх вчителів гуманітарних спеціальностей у професійній підготовці : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Одеса, 2019. 21 с.
8. Рябець Д. Фасилітація в контексті підготовки майбутніх учителів початкових класів. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2022. № 1(50). С. 249–251. DOI: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2022.50.249-251>.
9. Швардак М. Фасилітація у процесі формування творчої особистості майбутнього педагога. *Професійна підготовка майбутнього педагога в умовах сучасної освітньої парадигми* : монографія / за ред. Г. Товканець. Київ : Кондор, 2015. С. 175–183.

10. Rogers C. The Interpersonal Relationship in the Facilitation of Learning. *Humanizing Education: The Person in the Process* / T. Leeper (ed.). Boston : Houghton Mifflin, 1967. P. 1–18.

11. Микитюк О. Формування фасилітативного середовища у процесі проведення тренінгів «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція» в освітньому просторі інституту післядипломної педагогічної освіти. *Здорова школа: аспекти моніторингу : навчальний посібник для слухачів системи післядипломної педагогічної освіти*. Львів : Кольорове небо, 2013. 122 с.

12. Березка С. Педагогічна фасилітація у ЗВО: теоретичні аспекти підготовки особистості викладача. *Теорія і практика сучасної психології*. 2019. № 4. Т. 2. С. 5–9. DOI: <https://doi.org/10.32840/2663-6026.2019.4-2.1>.

13. Волошко Г. Фасилітативний підхід у діяльності викладача як сучасний напрям реформування вищої освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2016. № 9(63). С. 96–106.

14. Гура Т. Педагогічна фасилітація – механізм розвитку лідерського потенціалу студентів в умовах технічного університету. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2014. № 3. С. 32–44.

15. Курило В., Караман О. Фасилітація як метод формування сприятливого соціально-психологічного клімату та партнерства в закладі вищої освіти. *Освіта та педагогічна наука*. 2022. № 2(180). С. 59–69. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2747-2022-2\(180\)-59-69](https://doi.org/10.12958/2227-2747-2022-2(180)-59-69).

References

1. Bilodid, I. (ed.) (1971). *Slovník ukraínskoi movy [Dictionary of the Ukrainian language]* (in 11 vols.). Kyiv: Naukova dumka, vol. 2, 550 p. [in Ukrainian].

2. Halitsan, O. (2010). Formuvannia pedahohichnoi fasylytatsii maibutnikh uchyteliv u protsesi navchannia u vyshchomu navchalnomu zakladi [Formation of pedagogical facilitation of future teachers in the process of learning at a higher educational institution]. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Odesa, 21 p. [in Ukrainian].

3. Fisun, O. (2010). Pedahohichna fasylytatsiia yak bahatoznachnyi fenomen [Pedagogical facilitation as a multifaceted phenomenon]. *Zasoby navchalnoi ta naukovo-doslidnoi roboty – Means of educational and research work*, 34, 133–139 [in Ukrainian].

4. Kopets, L. (2010). *Klasychni eksperymenty v psykholohii: navchalnyi posibnyk [Classical experiments in psychology: study guide]*. Kyiv: Publishing House “Kyiv-Mohyla Academy”, 283 p. [in Ukrainian].

5. Rogers, C., & Freiberg, J. (2002). *Svoboda uchit'sya [Freedom to learn]* (transl. from English, 2nd ed.). Moscow: Smysl, 527 p. [in Russian].

6. Kremen, V. et al. (eds.) (2021). *Entsyklopediia osvity [Encyclopedia of education]* (2nd ed., add. and proces.). Kyiv: Yurinkom Inter, 1144 p. [in Ukrainian].

7. Foksha, O. (2019). Pedahohichni umovy formuvannia fasylytatsiinoi kompetentnosti maibutnikh vchyteliv humanitarnykh spetsialnostei u profesiinii pidhotovtsi [Pedagogical conditions for the formation of facilitation competence of future teachers of humanitarian specialties in professional training]. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Odesa, 21 p. [in Ukrainian].

8. Riabets, D. (2022). Fasylytatsiia v konteksti pidhotovky maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv [Facilitation in the context of training future primary school teachers]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriiia “Pedahohika. Sotsialna robota” – Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series “Pedagogy. Social work”, 1(50)*, 249–251. DOI: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2022.50.249-251> [in Ukrainian].

9. Shvardak, M. (2015). Fasylytatsiia u protsesi formuvannia tvorchoi osobystosti maibutnoho pedahoha [Facilitation in the process of forming the creative personality of the future teacher]. *Profesiina pidhotovka maibutnoho pedahoha v umovakh suchasnoi osvitoi paradyhmy: monohrafiia [Professional training of the future teacher in the conditions of the modern educational paradigm: monograph]*, H. Tovkanets (ed.). Kyiv: Kondor, pp. 175–183 [in Ukrainian].

10. Rogers, C. (1967). The Interpersonal Relationship in the Facilitation of Learning. *Humanizing Education: The Person in the Process*, T. Leeper (ed.). Boston: Houghton Mifflin, pp. 1–18 [in English].

11. Mykytiuk, O. (2013). *Formuvannia fasylytatyvnoho seredovyshcha u protsesi provedennia treninhiv "Osobysta hidnist. Bezpeka zhyttia. Hromadianska pozytsiia" v osvitnomu prostori instytutu pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity. Zdorova shkola: aspekty monitorynhu: navchalnyi posibnyk dlia slukhachiv systemy pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity [Formation of a facilitative environment during the training process "Personal dignity. Safety of life. Civic position" in the educational space of the institute of postgraduate pedagogical education. A healthy school: aspects of monitoring: study guide for students of the post-graduate teacher education system]*. Lviv: Kolorove nebo, 122 p. [in Ukrainian].

12. Berezka, S. (2019). Pedahohichna fasylytatsiia u ZVO: teoretychni aspekty pidhotovky osobystosti vykladacha [Pedagogical facilitation in higher education institutions: theoretical aspects of teacher personality training]. *Teoriia i praktyka suchasnoi psykholohii – Theory and practice of modern psychology*, 4(2), 5–9. DOI: <https://doi.org/10.32840/2663-6026.2019.4-2.1> [in Ukrainian].

13. Voloshko, H. (2016). Fasylytatyvnyi pidkhid u diialnosti vykladacha yak suchasnyi napriam reformuvannia vyshchoi osvity [Facilitative approach in teacher's activities as a modern direction of higher education reform]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii – Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 9(63), 96–106 [in Ukrainian].

14. Hura, T. (2014). Pedahohichna fasylytatsiia – mekhanizm rozvytku liderskoho potentsialu studentiv v umovakh tekhnichnoho universytetu [Pedagogical facilitation is a mechanism for developing the leadership potential of students in the conditions of a technical university]. *Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnyimi systemami – Theory and practice of social systems management*, 3, 2–44 [in Ukrainian].

15. Kurylo, V., & Karaman, O. (2022). Fasylytatsiia yak metod formuvannia spryiatlyvoho sotsialno-psykholohichnoho klimatu ta partnerstva v zakladi vyshchoi osvity [Facilitation as a method of forming a favorable socio-psychological climate and partnership in a higher education institution]. *Osvita ta pedahohichna nauka – Education and pedagogical science*, 2(180), 59–69. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2747-2022-2\(180\)-59-69](https://doi.org/10.12958/2227-2747-2022-2(180)-59-69) [in Ukrainian].

Молдованов А. В. Дефініційний аналіз феномену «фасилітація»

Актуальність статті зумовлена євроінтеграційним вектором розвитку сучасного суспільства, набуттям Україною статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу, а також викликами, пов'язаними з повномасштабною війною та введенням військового стану, які об'єктивно змінили акценти сучасної вищої освіти в напрямі підготовки фахівців, зокрема соціальних працівників, як фасилітаторів, які забезпечують адаптацію та реабілітацію різних прошарків населення України. У статті здійснено аналіз базового феномену дослідження, яким є поняття «фасилітація». Розглянуто сутність і логіку дефініційного аналізу як логічної операції, що спрямована на розкриття істотних ознак поняття «фасилітація». З'ясовано суттєві ознаки та властивості феномену фасилітації, якими є такі особливості: центрованість на розвитку особистості; істинність, відкритість, щирість, конгруентність у ставленні до учня, його прийняття й довіра, емпатійне розуміння; полегшення взаємодії під час спільної діяльності; ненав'язлива допомога групі чи окремій людині; взаємовплив, спрямований на поліпшення самопочуття; стимулювання розвитку свідомості людей, їх незалежності, свободи вибору; націленість на

створення гуманістичних відносин із дітьми, спрямованих на підтримку особистісного зростання учня; розвиненість фасилітаційних умінь, що сприяють створенню фасилітативного середовища; взаємодія, що реалізується на основі толерантності й полісуб'єктності; орієнтованість на підвищення продуктивності діяльності суб'єкта через актуалізацію його свідомості; забезпечення ефективності організації групової діяльності; відкритість позиції педагога; полегшення взаємодії всередині групи, недиригентивний стиль управління, що базується на самоорганізації керованої системи; орієнтація освітнього процесу на формування сприятливого соціально-психологічного клімату й партнерства в закладі вищої освіти.

Ключові слова: дефініція, дефініційний аналіз, фасилітація, ознаки поняття «фасилітація».

Moldovanov A. Definitional analysis of the phenomenon of “facilitation”

The relevance of the article is due to the European integration vector of development of modern society, Ukraine's acquisition of the status of a candidate for accession to the European Union, as well as the challenges associated with a full-scale war and the introduction of martial law, which have objectively changed the emphasis of modern higher education in the direction of training specialists, in particular, social workers, as facilitators who ensure the adaptation and rehabilitation of various segments of the population of Ukraine. The article analyses the basic phenomenon of the study, which is the concept of “facilitation”. The essence and logic of the definition analysis as a logical operation aimed at revealing the essential features of the concept of “facilitation” are considered. The essential features and properties of the phenomenon of facilitation are clarified, which are: focus on personal development; truthfulness, openness, sincerity, congruence in attitude towards the student, his/her acceptance and trust, empathic understanding; unobtrusive assistance to a group or an individual; mutual influence aimed at activating mental processes, improving well-being; stimulating the development of people's consciousness, independence, freedom of choice; focus on creating humanistic relationships with children aimed at supporting the personal growth of the student; development of facilitation skills that contribute to the creation of a facilitative environment; interaction based on humanism, tolerance and poly-subjectivity; focus on increasing the productivity of the subject through the actualization of his/her consciousness; ensuring the effectiveness of the organization of group activities; openness of the teacher's position; facilitating interaction within the group, non-directive style of management based on the self-organization of the managed system; orientation of the educational process towards the formation of a favourable social and psychological climate and partnership in a higher education institution.

Key words: definition, definition analysis, facilitation, features of the concept of “facilitation”.

Creative Commons Attribution 4.0
International (CC BY 4.0)

Стаття надійшла до редакції 13.02.2023 р.
Прийнято до друку 11.03.2023 р.